

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΓΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΣΕ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

ΜΑΘΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

Μήνυμα Προέδρου Στέγης-ΙΒΕΠΕ

Νέες, διατηρήσιμες και καλύτερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας μπορεί να προσφέρουν μόνο οι ιδιωτικές επιχειρήσεις. Για να το κάνουν αυτό, πρέπει οι ίδιες να είναι διεθνώς ανταγωνιστικές και η οικονομία συνολικά να είναι ανταγωνιστική. Ο ΣΕΒ, εκπροσωπώντας το δυναμικό τμήμα της ελληνικής επιχειρηματικότητας, εργάζεται σταθερά για την ενδυνάμωση και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, καθώς και για την ενίσχυση του αναπτυξιακού δυναμικού της χώρας.

Πέρα από τα άμεσα μέτρα για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας που επιβάλλει η σημερινή κρίσιμη συγκυρία, οφείλουμε να προετοιμάσουμε το αύριο. Πρέπει να εργαστούμε πάνω σε ένα νέο αναπτυξιακό πρότυπο, το οποίο, μεταξύ άλλων, θα στηρίζεται σε κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό που θα είναι σε θέση να αναπτύξει και να προσφέρει καινοτομικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Στην κατεύθυνση αυτή, ο ΣΕΒ σχεδίασε και υλοποιεί μία πρωτοποριακή πρωτοβουλία που έχει ως στόχο τη διάγνωση των αναγκών των επιχειρήσεων σε επαγγέλματα και δεξιότητες, αναγκαία προϋπόθεση για την αναβάθμιση του παραγωγικού δυναμικού της ελληνικής οικονομίας, ώστε οι επιχειρήσεις μας να ανταποκριθούν με επιτυχία στις προκλήσεις του διεθνούς ανταγωνισμού και των διεθνών αγορών.

Η παρούσα πρωτοβουλία εδράζεται στη διαπίστωση ότι σήμερα απουσιάζει στη χώρα μας ένας μηχανισμός που να αποτυπώνει τις αναπτυξιακές ανάγκες σε εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες του στελεχιακού μας δυναμικού.

Με την πεποίθηση ότι συμβάλλουμε έμπρακτα στην κάλυψη αυτού του κενού, στη δημιουργία μιας δυναμικής κοινότητας στελεχών και επιχειρήσεων, με στρατηγικό προσανατολισμό στην ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία, και με καταλύτη τις υγιείς και νεωτεριστικές δυνάμεις της ελληνικής επιχειρηματικότητας, σας καλούμε να συμμετάσχετε με την προσωπική σας συνεισφορά σε αυτήν την προσπάθεια.

*Χάρης Κυριαζής
Πρόεδρος Στέγης – ΙΒΕΠΕ
Σύμβουλος Διοίκησης ΣΕΒ*

ΜΑΘΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η «Μάθηση με Βάση την Εργασία» (MBE) αποτελεί μετάφραση του αγγλικού όρου “Work-Based-Learning” και ορίζεται ως η μαθησιακή διαδικασία που βασίζεται στην εργασιακή εμπειρία.

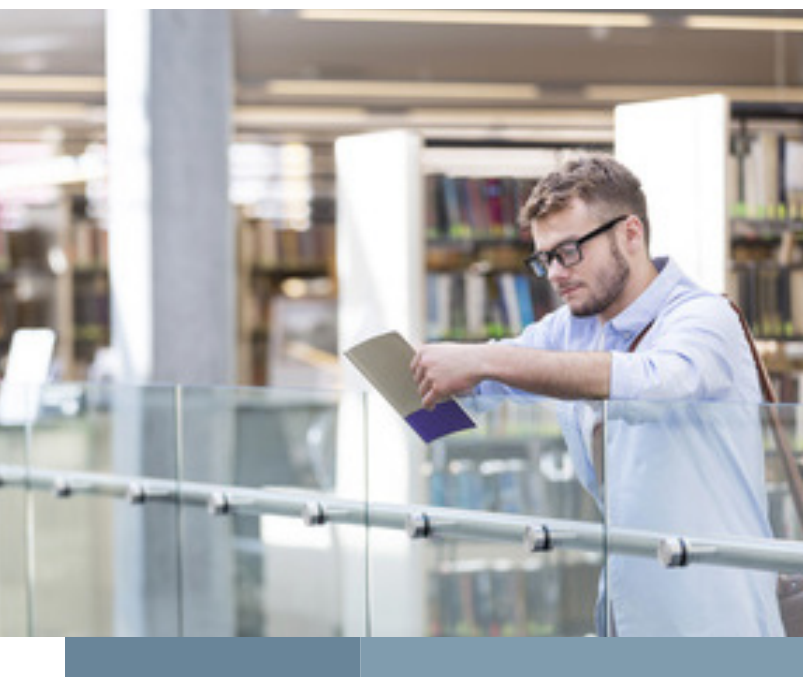
Η MBE χρησιμοποιείται κατά βάση ως «όρος-ομπρέλα», στον οποίο μπορεί να αποδοθούν, ανάλογα με την περίπτωση, διαφορετικές ερμηνείες. Από τη μια μεριά, ως MBE θεωρείται εδώ και πολλά χρόνια μια διεθνώς δοκιμασμένη και πετυχημένη μορφή επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (EEK), η οποία συναντάται συχνά σε ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης (ενδεικτικοί σχετικοί όροι: apprenticeship, duales System der Berufsbildung). Μάλιστα, οι περισσότεροι ειδικοί τη θεωρούν ως ένα «εκ των ουκ άνευ» συστατικό στοιχείο για την παροχή στους μελλοντικούς και τους τωρινούς εργαζόμενους (μέσω της επιμόρφωσής

τους) ενός πλήρους κι ολοκληρωμένου συνόλου προσόντων (γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων), που θεωρούνται απαραίτητα ώστε να καταστούν ικανοί να ανταποκριθούν στις ολοένα και πιο απαιτητικές θέσεις εργασίας, όπου πολυποίκιλες καινοτομίες επιφέρουν συνεχείς αλλαγές.

Από την άλλη μεριά, ως MBE μπορεί να εκληφθεί και η απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, συνθήτως - αλλά όχι πάντα - μετά την περάτωση των σπουδών, για μια περίοδο ολίγων μηνών, η οποία αυξάνει τα προσόντα του συμμετέχοντος σ’ αυτήν ατόμου και συνεπώς, τις πιθανότητες εξεύρεσης μιας θέσης εργασίας (σχετικοί όροι: πρακτική άσκηση, Traineeship/Internship, Praktikum).

Πάντως, βάσει της ευρωπαϊκής εμπειρίας, η MBE ενδείκνυται να αποτελεί «ενδοσυστημικό» συστατικό στοιχείο της EEK, δηλαδή να διεξάγεται χρονικά επάλληλα/ εναλλασσόμενα και σε συνδυασμό με τα θεωρητικά μαθήματα και όχι ανεξάρτητα απ’ αυτά, δηλαδή μετά την ολοκλήρωση των σπουδών.

Αλλά και στην Ελλάδα, οι πολύχρονες εμπειρίες με τη Μαθητεία του ΟΑΕΔ επιβεβαίωσαν ακριβώς την ιδιαίτερη σημασία της συνεχούς εναλλαγής μεταξύ Σχολής και επιχείρησης: οι μαθητευόμενοι είχαν τη δυνατότητα αφενός να παίρνουν το βράδυ στη Σχολή απαντήσεις σε ερωτήματα που ανέκυπταν από τις πρωινές εμπειρίες τους στην επιχείρηση, αφετέρου να επιβεβαιώνουν πρακτικά στην επιχείρηση, όσα είχαν διδαχθεί τις αμέσως προηγούμενες μέρες στη Σχολή.

Ταξινόμηση με βάση τη μαθησιακή διαδικασία

Η ΜΒΕ μπορεί να αποκτηθεί με διαφορετικούς τρόπους και συγκεκριμένα:

- Ως μέρος μιας **τυπικής μαθησιακής διαδικασίας** (π.χ. στο πλαίσιο του δυαδικού συστήματος, δηλαδή της εναλλασσόμενης επαγγελματικής εκπαίδευσης), η επιτυχής περάτωση της οποίας (με αποδεικτικό πτυχίο, δίπλωμα κλπ.) δίνει στον/στην κάτοχο της τη δυνατότητα, πέρα από την άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας, να συνεχίσει (εφόσον το επιθυμεί) σπουδές στην αμέσως ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα. Μια παρόμοια περίπτωση είναι και αυτή της εκπαίδευσης σε επαγγελματικές σχολές, σε εργαστήρια με εξοπλισμό, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα προσομοίωσης με εργασιακές διαδικασίες, ανάλογες με εκείνες μιας πραγματικής παραγωγής.
- Ως μέρος μιας **μη τυπικής μαθησιακής διαδικασίας (non-formal learning)**, όπως π.χ. ενδο-επιχειρησιακή εκπαίδευση ή κατάρτιση (εισαγωγική ή συνεχιζόμενη), η επιτυχής περάτωση της οποίας μπορεί μεν να μη δίνει δικαίωμα συνέχισης σπουδών σε ανώτερη βαθμίδα αλλά παρέχει στο συμμετέχον άτομο τη δυνατότητα να πιστοποιήσει και να αναγνωρίσει – μέσα από κοινά αποδεκτές και τυποποιημένες διαδικασίες - την απόκτηση επιπρόσθετων προσόντων (γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων) τα οποία μπορεί να συμβάλλουν αποφασιστικά στην επαγγελματική του ανέλιξη.
- Ως μέρος μιας **άτυπης μαθησιακής διαδικασίας (informal learning)**, που συνίσταται στη συχνά «σιωπηρή» ή βιωματική και εν μέρει ασυνείδητα συσσωρευόμενη προσθήκη νέων προσόντων, η

οποία επιτυγχάνεται χάρη στην απασχόληση του ατόμου στη συγκεκριμένη θέση εργασίας του, αλλά και στο ευρύτερο εργασιακό και κοινωνικό του περιβάλλον.

Η ΜΒΕ ως υποχρεωτικό συστατικό στοιχείο της ΕΕΚ

Αν και στις ΕΠΑΣ του ΟΑΕΔ είναι εγγεγραμμένο μόλις το 10% των μαθητών μιας χρονιάς που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση, η Μαθητεία θεωρείται σημαντική κι επιτυχημένη μορφή επαγγελματικής εκπαίδευσης, διότι περίπου τα 2/3 των αποφοίτων της είναι ενεργά στην αγορά εργασίας, ενώ περίπου οι μισοί προσλαμβάνονται από τις επιχειρήσεις στις οποίες εκπαιδεύτηκαν. Αντίθετα, ο βαθμός απορροφητικότητας από την αγορά εργασίας των αποφοίτων των ΕΠΑΛ είναι κατά πολύ χαμηλότερος. Στο πλαίσιο της εφαρμογής ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας, ο ΟΑΕΔ διαχειρίζεται 51 Επαγγελματικές Σχολές σ' όλη τη χώρα, με βάση το σύστημα της Μαθητείας. Η Μαθητεία συνδυάζει εκπαίδευση σε Σχολές μια μέρα την εβδομάδα, με κατάρτιση (επί 6 - 8 ώρες ημερησίως) σε δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις στις υπόλοιπες. Μεταξύ άλλων, στόχος είναι να παράσχει σε νέους/ες επαγγελματική εμπειρία σε πραγματικές συνθήκες εργασίας, ώστε να προετοιμαστούν κατάλληλα και να διευκολυνθεί η είσοδός τους στην αγορά εργασίας. Κάθε χρόνο, εκπαιδεύονται μ' αυτόν τον τρόπο περίπου 10.000 - 12.000 μαθητευόμενοι.

Η Μαθητεία εντάσσεται στον Β' κύκλο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και διαρκεί 2 χρόνια (4 εξάμηνα). Οι μαθητευόμενοι είναι ηλικίας 16-23 ετών και πρέπει να διαθέτουν απολυτήριο τουλάχιστον της 1ης τάξης του Λυκείου. Η κατάρτιση στις επιχειρήσεις

Βασίζεται σε μια σύμβαση, η οποία υπογράφεται μεταξύ του Σχολείου που φοιτά ο/η μαθητευόμενος/η και της επιχείρησης. Προβλέπεται αμοιβή ύψους 75% του κατώτατου ημερομισθίου της ΕΓΣΣΕ, το οποίο επιδοτείται από τον ΟΑΕΔ. Υπεύθυνες για την ανεύρεση θέσεων κατάρτισης σε επιχειρήσεις είναι οι Επαγγελματικές Σχολές.

Η Μαθητεία περιλαμβάνει 36 ειδικότητες, όπως τεχνικοί ηλεκτρολογικών εργασιών, τεχνικοί εργαλειομηχανών, τεχνικοί υποστήριξης συστημάτων Η/Υ, υπάλληλοι διοικητικών καθηκόντων, βοηθοί γενικής νοσηλείας, μαγειρική, κομμωτική κ.α. Προκειμένου να εκτιμηθούν οι ανάγκες της αγοράς εργασίας, ο ΟΑΕΔ συνεργάζεται στενά με τους κοινωνικούς εταίρους, καθώς και με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές.

Η μεταρρύθμιση του 2006 (Ν.3475, Απόφαση αρ. 40041/12.4.2007 για τη «Μετατροπή των ΤΕΕ Μαθητείας Α΄ Κύκλου σε ΕΠΑΣ Μαθητείας του ΟΑΕΔ» και άλλες συναφείς διατάξεις) υποβάθμισε την αξία και το κύρος της Μαθητείας του ΟΑΕΔ, τουλάχιστον εξαιτίας της κατάρτησης της δυνατότητας πρόσβασης των αποφοίτων των νέων ΕΠΑΣ στα ΤΕΙ, σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε μέχρι τότε με τα Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια (ΤΕΕ), τα οποία παρείχαν μια τέτοια δυνατότητα. Αυτό αποτέλεσε ένα σημαντικό πλήγμα εναντίον αυτής της δοκιμασμένης επί δεκαετίες κι επιτυχημένης μορφής ΜΒΕ.

Ο Νόμος 4186/2013 προβλέπει μετά το τρίτο έτος, ένα τέταρτο, προαιρετικό, με τίτλο «Τάξη Μαθητείας» ή «Μεταδευτεροβάθμιος κύκλος σπουδών». Πρόκειται για ένα είδος δυαδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, που παρέχεται αφενός «στον χώρο εργασίας – Μαθητεία σε εργασιακό χώρο» κι αφετέρου σε σχολικές μονάδες του ΕΠΑΛ μέσω «ενισχυτικής

εργαστηριακής εκπαίδευσης της Μαθητείας». Εδώ, η χρήση του όρου «Μαθητεία» μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση, διότι αυτός χρησιμοποιείται εδώ και δεκαετίες για τη «Μαθητεία του ΟΑΕΔ», η οποία είναι αρκετά διαφορετική από τη φύση της. Επίσης, η μάθηση με βάση την πραγματική εργασία (και όχι απλώς μέσα σε εργαστήρια) δεν ξεπερνάει στην καλύτερη περίπτωση το 50% του χρόνου του 4ου έτους. Η συναρμοδιότητα του ΟΑΕΔ και του Υπουργείου Παιδείας κατά την εξεύρεση θέσης πρακτικής άσκησης για το «4ο έτος Μαθητείας», μάλλον περιπλέκει παρά διευκολύνει αυτό το εγχείρημα.

Πρακτική Άσκηση στα ΙΕΚ

Στα ΙΕΚ προβλέπεται προαιρετική πρακτική άσκηση (Π.Α.) ενός εξαμήνου των αποφοίτων σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, με σκοπό τη βελτίωση και συμπλήρωση της κατάρτισής τους. Αυτή η Π.Α. θα πρέπει να λάβει χώρα πριν από τις εξετάσεις Πιστοποίησης Επαγγελματικής Κατάρτισης. Το γεγονός ότι η Π.Α. δεν είναι υποχρεωτική, θα πρέπει να θεωρηθεί ως μια σημαντική έλλειψη στην κατάρτιση των σπουδαστών, ενώ, ακόμη και στις περιπτώσεις όπου αυτή επιλέγεται προαιρετικά, μια σειρά από αδυναμίες και άστοχες προβλέψεις την καθιστούν προβληματική. Έτσι, το γεγονός π.χ. ότι υπεύθυνος για την Π.Α. είναι ο εκάστοτε διευθυντής του ΙΕΚ δυσκολεύει την παρακολούθηση και σωστή εποπτεία της. Ακόμη, δεν υπάρχει κάποιο συντονιστικό όργανο προσέγγισης και εξεύρεσης επιχειρήσεων ή φορέων, που θα μπορούσαν να προσφέρουν θέσεις Π.Α., με αποτέλεσμα η σχετική πρωτοβουλία να μετατίθεται αναγκαστικά στους σπουδαστές.

Σύντομη κριτική αποτίμηση

Η ΕΕΚ στην Ελλάδα παρέχόταν ανέκαθεν στη συντριπτική της πλειονότητα - δηλ. σε ποσοστά άνω του 90% των νέων που την επιλέγουν μετά το Γυμνάσιο - ενδοσχολικά. Η θεωρητική διδασκαλία - σε σημα-

ντικό βαθμό ξεπερασμένη και αυτή από τις εκάστοτε σύγχρονες εξελίξεις - καταλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος των αναλυτικών προγραμμάτων, με τα Σχολικά Εργαστήρια να αποτελούν τη μοναδική επαφή των μαθητών με το πεδίο των πρακτικών δεξιοτήτων. Το τελευταίο, όμως, δεν συνιστά σε καμία περίπτωση εξοικείωση με τον πραγματικό κόσμο της εργασίας. Αν και οι πολύ λίγες περιπτώσεις, στις οποίες η ΜΒΕ αποτελεί αναπόσπαστο και κυρίως υποχρεωτικό κομμάτι της διαδικασίας εκπαίδευσης & κατάρτισης (Μαθητεία ΟΑΕΔ, Τ.Ε.Ι.), έχουν να επιδείξουν πολύ αξιολογικά αποτελέσματα και μολονότι ακόμη και η προαιρετική Π.Α. (στα Α.Ε.Ι.) απολαμβάνει τα

τελευταία χρόνια συνεχώς αυξανόμενη εκτίμηση, αποκτώντας «σάρκα και οστά», η Πολιτεία παραμένει λίγο-πολύ προσκολλημένη στα παλαιά πρότυπα.

Σχετικά με την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας - η οποία, όμως, μόνον με αρκετές επιφυλάξεις και κατά περίπτωση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ΜΒΕ - αυτή αποτελεί μια εθελοντική προσφορά των επιχειρήσεων.

Η εμπειρία αναφορικά με τη συμμετοχή του δημόσιου τομέα υπήρξε μάλλον «τραυματική» στο πλαίσιο του προγράμματος Stage. Η συνάφεια μεταξύ των πτυχίων των ανέργων νέων με τη θέση που κατελάμβαναν για περιορισμένο χρονικό διάστημα ήταν σχετικά «χαλαρή», οπότε η εμπειρία δεν συνέβαλε σε αξιοσημείωτο βαθμό στον εμπλουτισμό των (θεωρητικών) προσόντων τους. Η υστέρηση της Ελλάδας ως προς τη χρήση διάφορων μορφών ΜΒΕ γίνεται ακόμη πιο φανερή σε σύγκριση με άλλες χώρες της Ε.Ε., αν μελετήσει κανείς τα αποτελέσματα πρόσφατου Ευρωβαρομέτρου. Σε σχετικές ερωτήσεις απάντησαν συνολικά 12.921 άτομα ηλικίας 15-35 ετών από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Στην ερώτηση «αν είχατε κάποια από τις ακόλουθες εμπειρίες: 1) πρακτική άσκηση (Π.Α.) 2) κατάρτιση ή 3) δουλειά ως φοιτητής» απάντησε θετικά στην 1η το 46% σε επίπεδο ΕΕ(27), αλλά μόνο το 26% στην Ελλάδα, στη 2η το 26% στην ΕΕ(27) και το 12% στην Ελλάδα, ενώ στην 3η ερώτηση το 26% στην ΕΕ(27) και το 9% στην Ελλάδα. Το ποσοστό μη συμμετοχής σε καμία από τις προαναφερθείσες μορφές ήταν 32% στην ΕΕ(27), αλλά 60% στην Ελλάδα. Το ποσοστό της Ελλάδας ήταν το 3ο μεγαλύτερο στην ΕΕ(27), μετά τη Ρουμανία (74%) και τη Μάλτα (63%) (βλ. στο ίδιο, σελ. 9).

Τα ποσοστά των απαντήσεων στην ερώτηση «σε πόσες διαφορετικές Π.Α. συμμετείχατε» έχουν ως εξής:

	Πάνω από 3 φορές	3 φορές	2 φορές	Μια φορά
ΕΕ(27)	22%	14%	22%	38%
Ελλάδα	5%	4%	19%	71%

Στην επόμενη ερώτηση για το «αν παρακολουθήσατε μια ή περισσότερες φορές κάποια Π.Α. μετά το πέρας των σπουδών σας» η εικόνα φαίνεται να αντιστρέφεται, σε μια πρώτη ματιά: θετικά απάντησε το 42% στην Ελλάδα, αλλά μόνο το 33% στην ΕΕ(27). Ωστόσο, αυτό το αποτέλεσμα επιδέχεται και μια διαφορετική ερμηνεία. Στην Ελλάδα, η ΜΒΕ σπανίζει στη δευτεροβάθμια και τη μετα-δευτεροβάθμια ΕΕΚ, ενώ αντίθετα δόθηκε έμφαση σε διάφορα προγράμματα

απόκτησης εργασιακής εμπειρίας (με κορυφαίο το Stage) για άνεργους πτυχιούχους.

Στην ερώτηση για το αν «συμμετείχατε ποτέ σε Π.Α. στο εξωτερικό;», το ποσοστό των θετικών απαντήσεων στην Ελλάδα ήταν 3%, το χαμηλότερο στην ΕΕ(27), όπου ο μέσος όρος είναι το 9%.

Στην ερώτηση «πότε πραγματοποιήσατε την Π.Α. σε σχέση με την περίοδο των σπουδών σας;» τα ποσοστά ήταν τα εξής:

	Κατά τη διάρκεια	Προς το τέλος	Μετά το τέλος τους
ΕΕ(27)	53%	20%	24%
Ελλάδα	37%	31%	32%

Τα ποσοστά στην 2η και 3η στήλη από την Ελλάδα είναι υψηλότερα, κάτι που προκύπτει πιθανότατα τόσο από την υποχρεωτική Π.Α. των σπουδαστών Τ.Ε.Ι. και την προαιρετική Π.Α. των φοιτητών Α.Ε.Ι., που λαμβάνουν χώρα λίγο πριν από το τέλος των σπουδών, όσο κι από τα προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας. Αντίθετα, η μεγάλη διαφορά υπέρ της ΕΕ(27) στην πρώτη περίπτωση, μπορεί να ερμηνευτεί με το ότι η ΜΒΕ αποτελεί συστατικό στοιχείο της αρχικής ΕΕΚ σε πολλές χώρες της ΕΕ.

Ως μια έμμεση ένδειξη για την ποιότητα της Π.Α. στην Ελλάδα θα μπορούσε να ερμηνευτεί και το ότι το 80% των ασκούμενων απάντησε ότι μπορούσε να απευθυνθεί σε κάποιον επόπτη ή μέντορα του Φορέα Π.Α., ο οποίος θα του έδινε οδηγίες ως προς το πώς θα εκτελούσε μια εργασία. Όσο κι αν αυτό το ποσοστό φαίνεται εκ πρώτης όψεως υψηλό, δεν παύει να

είναι το δεύτερο χαμηλότερο στην ΕΕ(27) - όπου ο αντίστοιχος μέσος είναι 91%. Αντίθετα, σε χώρες που δεν διακρίνονται ιδιαίτερα για τις εν γένει επιδόσεις τους στην ΕΕΚ, όπως π.χ. η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Εσθονία και η Λιθουανία, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 96% και 95%.

Αυτές οι εξελίξεις είναι φανερά αντίρροπες προς τις σύγχρονες τάσεις της εκπαιδευτικής πολιτικής στην ΕΕ, υπό το πρίσμα ότι οι τελευταίες δεν επιδιώκουν απλώς μια προσέγγιση της Γενικής Εκπαίδευσης προς την ΕΕΚ, αλλά και μια αυξημένη διαπερατότητα ανάμεσα στις δυο, ειδικότερα δε από τη δεύτερη προς την πρώτη. Στην Ελλάδα, με το νόμο του 2013 μειώθηκε και η οριζόντια κινητικότητα των μαθητών στον Β' Κύκλο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, άρα και η δυνατότητα διόρθωσης μιας αρχικά λανθασμένης επιλογής τους.

Τα ΙΕΚ εξακολουθούν και αυτά να παραμένουν φορείς μη τυπικής εκπαίδευσης. Όμως, μ' αυτόν τον τρόπο οι απόφοιτοί τους συνεχίζουν να στερούνται μιας εκπαιδευτικής προοπτικής στη συνέχεια, αφού μετά την αποφοίτησή τους δεν έχουν άλλη επιλογή, παρά μόνον την αγορά εργασίας. Ωστόσο, ο αποκλεισμός των αποφοίτων των ΙΕΚ από την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι παράλογος ή τουλάχιστον αδικαιολόγητος, αν ληφθεί υπόψη ότι οι απόφοιτοι των ΓΕΛ και των ΕΠΑΛ έχουν τη δυνατότητα εισαγωγής (μετά από εξετάσεις) σε ΑΕΙ ή/ και ΤΕΙ. Αντίθετα, οι απόφοιτοι των ΙΕΚ, που στη συντριπτική πλειονότητά τους είχαν προηγουμένως αποφοιτήσει είτε από ΓΕΛ είτε (πολύ σπανιότερα) από ΕΠΑΛ, δεν έχουν καμία δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αν και διαθέτουν πλέον πε-

στοιχείο των σπουδών στα ΙΕΚ, αφού εξακολουθεί να είναι προαιρετική. Επίσης, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ένα μάλλον «φτηνό» δέλεαρ η απόπειρα του Υπουργείου να προσελκύσει απόφοιτους των ΕΠΑΛ στο (επίσης προαιρετικό) «4ο Έτος Μαθητείας», προσφέροντας στους αποφοίτους του ένα ανώτερο επίπεδο στο Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων (ΕΠΠ), δηλ. το 4ο αντί του 3ου των αποφοίτων των ΕΠΑΛ. Πρόκειται για μια αυθαίρετη επιλογή, η οποία δεν βασίζεται σε μια αντίστοιχη τεκμηρίωση, που οφείλει αφενός να εδράζεται στις τυχόν επιπρόσθετες γνώσεις δεξιότητες και ικανότητες των αποφοίτων της Μαθητείας αυτού του είδους, αφετέρου να ανταποκρίνεται στους αντίστοιχους περιγραφικούς δείκτες.

Η μετατόπιση των αρμοδιοτήτων και της επιρροής αναφορικά με τη ΜΒΕ στο Υπουργείο Παιδείας συ-

ρισσότερα προσόντα από τους «απλούς» απόφοιτους των ΓΕΛ ή ΕΠΑΛ.

Επιστρέφοντας στη ΜΒΕ, είναι προφανές ότι αυτή – με τη μορφή της Π.Α. –εξακολουθεί να θεωρείται από το νομοθέτη ως ένα μη απαραίτητο συστατικό

νιστά μια πολιτική απόφαση, η οποία φαίνεται να έχει περιορισμένα αποτελέσματα καθώς το εν λόγω Υπουργείο δεν διαθέτει επαρκή εμπειρία και τεχνογνωσία και το απαραίτητο στελεχιακό δυναμικό. Η συνεργασία που προβλέπεται με τον ΟΑΕΔ φαίνεται

να εξυπηρετεί διάφορους στόχους: α) να δημιουργήσει την εντύπωση ότι η Ελλάδα συμβαδίζει με τις σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις στην ΕΕΚ, βάσει των οποίων συστήνεται να δοθεί μια πολύ μεγαλύτερη έμφαση στη ΜΒΕ απ' ό,τι μέχρι τώρα, β) να «χρησιμοποιήσει» το Υπουργείο Εργασίας και ειδικά τον ΟΑΕΔ ως «διαμεσολαβητή» στην εξεύρεση θέσεων «Μαθητείας» και γ) να διατηρήσει εν πολλοίς αλώβητο το παρωχημένο μοντέλο μιας έντονα θεωρητικοποιημένης και κυρίως ενδοσχολικής ΕΕΚ, με ορισμένα «ψήγματα» ΜΒΕ, που θα έχουν τη μορφή είτε εργαστηριακών μαθημάτων, είτε (ακόμη λιγότερο) μάθησης μέσα σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον.

Κριτική Αποτίμηση του Ευρωπαϊκού Περιβάλλοντος

Η συνολικότερη **αποτίμηση της σημερινής κατάστασης** σχετικά με τη ΜΒΕ στην Ε.Ε. μπορεί να συμπληρωθεί συνοπτικά με τα εξής σημεία:

- Τα τελευταία χρόνια, η **ΜΒΕ αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς** στην Ε.Ε. και προσλαμβάνει πολυποίκιλες μορφές, οι οποίες διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το θεσμικό τους πλαίσιο (ανάπαρκτη, αυτόνομο ή ενταγμένο σε άλλες νομοθεσίες, όπως π.χ. για την εκπαίδευση) τις ομάδες-στόχους (νέοι συνολικά, άνεργοι νέοι, άνεργοι συνολικά), τη χρηματοδότησή τους (από την Ε.Ε., τις επιχειρήσεις, τον κρατικό προϋπολογισμό, τους ενδιαφερόμενους και σε διαφορετικά «μίγματα» κατά περίπτωση) και τις επιμέρους πολιτικές που υπηρετούν (ενεργές πολιτικές απασχόλησης, διευκόλυνση της μετάβασης από την εκπαίδευση στην απασχόληση, συνδυασμός θεωρίας και πράξης στην ΕΕΚ κ.ο.κ.).
 - Επισημαίνεται, όμως, ότι η **ραγδαία εξάπλωση της ΜΒΕ – παρά τις θεαματικές επιτυχίες της – συνοδεύτηκε κι από ορισμένα αρνητικά φαινόμενα**, όπως π.χ. χαμηλή ποιότητα, απορρυθμισμένη/ «ελεύθερη αγορά» ΜΒΕ στις περισσότερες περιπτώσεις – συχνά χωρίς καμία συμβατική κατοχύρωση και συνεπώς εκμετάλλευση των ασκούμενων – χαμηλές ή καθόλου αμοιβές, κακές συνθήκες εργασίας, έλλειψη οποιασδήποτε ασφάλισης, υπέρβαση ωραρίου, αντικατάσταση τακτικού προσωπικού από ασκούμενους/ες κ.α.
 - Αν σ' όλα τα παραπάνω προστεθεί και η **εννοιολογική σύγχυση** που επικρατεί ως προς το ακριβές νόημα των χρησιμοποιούμενων όρων (internship, traineeship, apprenticeship, apprentissage, duale Ausbildung Μαθητεία, Κατάρτιση κλπ.), τότε γίνεται εμφανής η έλλειψη σαφήνειας, διαφάνειας ως προς την ίδια τη ΜΒΕ, αλλά και των δυνατοτήτων διασυννοητικής κινήσεως των ασκούμενων.
- Απ' όλες τις προαναφερθείσες διαπιστώσεις απορρέουν οι ακόλουθες **προτάσεις**, που μπορεί να συνοψιστούν επιγραμματικά ως εξής:
- **Εννοιολογική αποσαφήνιση και ομογενοποίηση** του περιεχομένου των χρησιμοποιούμενων όρων σε όλες τις γλώσσες, όπου – μεταξύ άλλων – θα εξαιρούνται τα τρία κοινά χαρακτηριστικά της ΜΒΕ, δηλ. α) ο μαθησιακός στόχος, β) η πρακτική διάσταση της μάθησης και γ) ο προσωρινός και χρονικά περιορισμένος χαρακτήρας της.
 - Ενίσχυση και περαιτέρω διεύρυνση της ισχύουσας τάσης οργανικής **ένταξης της ΜΒΕ στα προγράμματα σπουδών** (στο παράδειγμα της Ελλάδας: ΑΕΙ, ΤΕΙ, ΙΕΚ και ΕΠΑΛ).
 - **Αύξηση** της προσφοράς προγραμμάτων **ΜΒΕ**

υψηλής ποιότητας, μέσω κατάλληλων κινήτρων (κι όχι μόνον οικονομικών), ειδικά για τις ΜμΕ.

- **Διασφάλιση της ποιότητας** της ΜΒΕ, με τη δεσμευτική καταγραφή (ως συμφωνητικού) α) των στόχων της, β) του περιεχομένου της, γ) της διάρκειάς της, δ) του ακριβή ρόλου όλων των συμβαλλομένων, ε) της αρμοδιότητας εποπτείας, υποστήριξης και παρακολούθησης, στ) της αμοιβής του/της ασκούμενου/ης, ζ) των εργασιακών συνθηκών, η) της κοινωνικής/ιατρικής ασφάλισης, θ) της διαιτησίας σε περιπτώσεις διενέξεων και ι) των διαδικασιών αξιολόγησης.
- **Οικονομική υποστήριξη συγκεκριμένων ομάδων ασκούμενων** (ειδικά των μειονεκτούντων νέων) για την ενθάρρυνση συμμετοχής τους στη ΜΒΕ.
- **Αύξηση της διαφάνειας** αναφορικά με την προσέλκυση και την τοποθέτηση ασκούμενων σε επιχειρήσεις, όπου σημαντική βοήθεια αναμένεται να προσφέρει και το διαδικτυακό EU Panorama.
- **Συλλογή και ταξινόμηση περισσότερων και πιο αξιόπιστων στοιχείων** για τη ΜΒΕ, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, με τη βοήθεια των κατά τόπους Στατιστικών Αρχών, των διαφόρων παρόχων ΜΒΕ, των Δημόσιων Γραφείων Απασχόλησης, των Κοινωνικών Εταίρων, καθώς και των Οργανώσεων Νεολαίας.
- **Στενότερη και συντονισμένη παρακολούθηση και αξιολόγηση ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων** που θα συμβάλλουν σε μια καλύτερα τεκμηριωμένη αξιολόγηση της ΜΒΕ και ειδικά της αποδοτικότητας των διαφόρων μορφών της.

Προτάσεις Πολιτικής για την ΜΒΕ στην Ελλάδα

Οι προτάσεις που ακολουθούν έχουν ως αφετηρία τις διαπιστώσεις και τις εκτιμήσεις, που έγιναν στα προηγούμενα κεφάλαια αναφορικά με την ελληνική και την ευρωπαϊκή εμπειρία, ενώ διακρίνονται ανάλογα με το είδος και το ρόλο της ΜΒΕ. Συγκεκριμένα, αυτές αφορούν στην αρχική ΕΕΚ και ειδικότερα στην κάθε μορφής «Μαθητεία» - αποδίδεται με τον όρο «apprenticeship» - στην απόκτηση εργασιακής εμπειρίας, δηλαδή την Π.Α. - ή αυτό που έχει καθιερωθεί διεθνώς ως traineeship ή internship - αλλά και σε εκείνα τα προγράμματα συνεχιζόμενης κατάρτισης, τα οποία εμπεριέχουν σημαντικό μερίδιο ΜΒΕ. Οι προτάσεις που ακολουθούν και τα θέματα που θίγονται σ' αυτές προσλαμβάνουν - ανάλογα με την περίπτωση - διαφορετική βαρύτητα σε καθεμιά από

τις προαναφερθείσες κατηγορίες, όμως δεν είναι δυνατόν να παραβλεφθούν σε καμία απ' αυτές.

Πάντως, αξίζει να επισημανθεί ότι η διαμόρφωση πολιτικών και δράσεων για τη ΜΒΕ στην Ελλάδα δεν θα έπρεπε να συνεχίσει να είναι προσανατολισμένη στα «πρότυπα» της Ε.Ε. και μόνον, αλλά θα όφειλε – συνειδητά όσο και στοχευμένα – να αποτολμήσει επιτέλους τη συμπλήρωσή τους και με «γηγενείς» ιδέες ή προτάσεις, που θα απορρέουν από τις εγχώριες συνθήκες και ανάγκες. Μια ενεργός συμμετοχή της Ελλάδας στα Κοινοτικά δρώμενα, με αφορμή εδώ την ΜΒΕ, θα ταίριαζε απόλυτα – σε αντίθεση με την εντύπωση του «ουραγού» ή «παρατηρητή» των εξελίξεων, που άφησε όχι αναίτια να δημιουργηθεί στα προηγούμενα χρόνια – και με την ευκαίρια προσπάθεια μιας γενικότερης κοινωνικο-οικονομικής ανασυγκρότησης της χώρας σε νέες βάσεις - ως έκφραση αυξημένης αυτοπεποίθησης.

Μαθητεία: Γενικά συμπεράσματα από το Ευρωπαϊκό περιβάλλον

Από την προηγηθείσα σύντομη παρουσίαση των πρόσφατων γενικών τάσεων στην ΕΕ, αλλά και των συστημάτων από τρεις χώρες, όπου η ΜΒΕ και ειδικά η Μαθητεία εφαρμόζεται με ιδιαίτερη επιτυχία, συνάγονται ορισμένα γενικά συμπεράσματα, τα οποία μπορεί – υπό προϋποθέσεις – να αποδειχθούν χρήσιμα για την Ελλάδα. Αυτά συνοψίζονται ως εξής:

- Η **αυτούσια μεταφορά προτύπων/μοντέλων** ΜΒΕ και ειδικά της Μαθητείας από μια χώρα σε κάποια άλλη θεωρείται **αδόκιμη** και κατά κανόνα αποτυγχάνει, διότι δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της αποδέκτριας χώρας, οπότε θα πρέπει πρώτα να γίνουν ανάλογες προσαρμογές.
- Εφόσον τα **μοντέλα ΜΒΕ** και ειδικά της Μαθητείας

ας έχουν πετύχει και καταξιωθεί, οι κυβερνήσεις και οι υπόλοιποι εμπλεκόμενοι καταβάλλουν συνεχείς κι εντατικές **προσπάθειες βελτίωσης και εκσυγχρονισμού** τους, ώστε να διατηρηθεί ή και να αυξηθεί η ελκυστικότητά αυτών των συστημάτων. Η αυξανόμενη τάση των νέων για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση μπορεί να δημιουργήσει στο μέλλον πολύ σοβαρές αναντιστοιχίες ανάμεσα σε προσφορά-ζήτηση ειδικευμένου εργατικού δυναμικού (ειδικότερα δε μεσαίων στελεχών), κάτι που καθιστά αυτήν την προσπάθεια ακόμα πιο επιτακτική.

- Η προσπάθεια αυτή ενισχύεται και με τη **διασφάλιση της ποιότητας** της ΜΒΕ, βάσει κοινά αποδεκτών κριτηρίων και μέσων, όπως αυτά περιγράφονται λ.χ. στο EQARF και στη σχετική Σύσταση του Συμβουλίου. Τα ανάλογα αποτελέσματα, που προέρχονται από ένα συνδυασμό εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης, συνιστάται να δημοσιεύονται στις ιστοσελίδες των παρόχων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή διαφάνεια και συγκρισιμότητα για κάθε ενδιαφερόμενο.
- Η Μαθητεία αποσκοπεί πρωταρχικά σε μια **ευκολότερη μετάβαση των νέων από την εκπαίδευση στην ενεργό ζωή** και συγχρόνως στην **ικανοποίηση αναγκών της αγοράς εργασίας**, η έγκαιρη διάγνωση των οποίων επιχειρείται με συστηματική, συνεχή παρακολούθηση μιας σειράς δεικτών και παραμέτρων. Δεν εστιάζει όμως σε μια κοντόθωρη, πρόσκαιρη ανταπόκριση σε ανάγκες του «τώρα», αλλά επιδιώκει την παροχή προσόντων ευρύτερων και βαθύτερων από τις πρόσκαιρες ανάγκες, έτσι ώστε να διευκολύνεται η επικαιροποίησή τους μελλοντικά.
- Η άμεση διασύνδεση της διαδικασίας και των

στόχων της Μαθητείας με την αγορά εργασίας επιβάλλει από μόνη της μια **ευρύτατη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων**. Αυτό είναι όμως κάτι, που θεσμοθετείται από το νομοθέτη για όλα τα επίπεδα. Με την πάροδο του χρόνου, οι κοινωνικοί εταίροι ενεργοποιούνται ολοένα πιο υπεύθυνα και σε ιδιαίτερα απαιτητικά πεδία, όπως αυτό της έρευνας και ανάπτυξης, εν μέρει με την ίδρυση και λειτουργία εξειδικευμένων ινστιτούτων.

- Αυτή η διασύνδεση, δεν συμβάλει μόνο στην κατοχύρωση της Μαθητείας ως μιας ουσιαστικά ισότιμης με τη γενική εκπαίδευση επιλογής – τουλάχιστον σε μερικές χώρες – αλλά αποδεδειγμένα **αμβλύνει και την ανεργία των νέων**, που αποτελεί σήμερα ένα φλέγον πρόβλημα σε πολλά κράτη-μέλη της ΕΕ. Ένα ακόμη όφελος συνίσταται και στο ότι οι κοινωνικοί εταίροι, χάρη στην καθημερινή επαφή τους με την αγορά εργασίας και τις μεταβολές της παραγωγικής διαδικασίας, κινούν έγκαιρα και επιτυχάνουν γρήγορα την επικαιροποίηση υφιστάμενων ή την καθιέρωση νέων ειδικοτήτων. Κάτι ανάλογο διαρκεί στη θεωρητική/σχολική ΕΕΚ πολύ περισσότερο, ενώ είναι αμφίβολο το αν πετυχαίνει μια πλήρη προσαρμογή.
- Στη διεθνώς καταξιωμένη εκδοχή της, **η Μαθητεία διεξάγεται εναλλασσόμενα** μεταξύ σχολής και επιχείρησης και δεν αποτελεί μετέπειτα «προσθήκη» (με τη μορφή πρακτικής άσκησης ή εργασιακής εμπειρίας) μετά την αποπεράτωση του θεωρητικού σκέλους της ΕΕΚ. Έτσι, διασφαλίζεται μια συνεχής, όσο και ενδιαφέρουσα, αμφίδρομη «επαλήθευση - επιβεβαίωση» των όσων μαθαίνουν οι νέοι/ες αφενός στη θεωρία κι αφετέρου στην πράξη.
- Σε αρκετές χώρες έχουν αναπτυχθεί **καινοτόμες μορφές** ΕΕΚ γενικότερα και Μαθητείας ειδικότερα, οι οποίες παρέχουν στους αποφοίτους της μια «**διπλή διέξοδο**», είτε για άμεση ένταξη στην αγορά εργασίας και περαιτέρω επαγγελματική εξέλιξη, είτε για σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Αυτή η τελευταία δυνατότητα «κάθετης κινητικότητας» είναι ένα από τα σημαντικότερα κίνητρα επιλογής της ΕΕΚ από τους νέους, καθώς αυξάνει δραστικά την ελκυστικότητά της.
- Στις περισσότερες περιπτώσεις, η Μαθητεία **συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις κατ' αρχήν καθαρό κόστος** – που διαφοροποιείται ανάλογα και με το μέγεθος της επιχείρησης – αλλά εντέλει όχι πολύ σημαντικό. **Μεσο-μακροπρόθεσμα όμως, υπερτερεί το όφελος** τόσο σε μικρο-οικονομικό επίπεδο (δυνατότητα επιλογής και πρόσληψης των καλύτερων αποφοίτων της Μαθητείας), όσο και σε μακρο-οικονομικό (σημαντική μείωση της ανεργίας τριβής). Άλλωστε, το αρχικό κόστος μειώνεται για όσες επιχειρήσεις παρέχουν Μαθητεία χάρη είτε σε **άμεσες επιδοτήσεις** (π.χ. από ένα ειδικό προς τούτο εργοδοτικό Ταμείο, από το κράτος και από το ΕΚΤ) είτε σε **ελαφρύνσεις** (π.χ. μέσω φορολογικών απαλλαγών).
- **Προβλήματα** παρουσιάζει, κατά καιρούς και για διάφορους λόγους, η σχέση **προσφοράς-ζήτησης θέσεων Μαθητείας**. Σε περιόδους κρίσης, οι επιχειρήσεις μειώνουν τις παρεχόμενες προς τούτο θέσεις, επιδιώκοντας να μειώσουν το κόστος όπου μπορούν. Ακόμη, όταν η σχέση αυτή παρουσιάζει αναντιστοιχία ως προς το είδος των θέσεων που αφενός προσφέρονται και αφετέρου ζητούνται, τότε κάποιοι/ες νέοι/ες δεν μπορούν να βρουν θέση Μαθητείας ανάλογη με τις επιθυμίες τους ή/και ορισμένες επι-

χειρήσεις αδυνατούν να πληρώσουν όλες τις θέσεις που προσφέρουν. Έτσι, οι κυβερνήσεις προσπαθούν να μειώσουν αυτή την αναντιστοιχία με διάφορους τρόπους, όπως π.χ. με «ενδιάμεσες λύσεις» και «φάσεις αναμονής/δεύτερης προσπάθειας» (Γερμανία) ή με «σχορές πρακτικής άσκησης», που προσομοιάζουν στο εργασιακό περιβάλλον (Δανία).

Στοιχεία εγκαθίδρυσης μιας «νέας» Μαθητείας στην Ελλάδα – Περιγραφή μιας πρότασης

Πρόκειται στην πραγματικότητα για «επαναφορά» της Μαθητείας σε νέα μορφή, αφού ένα ανάλογο μοντέλο εφαρμοζόταν στην Ελλάδα, με ευθύνη του ΟΑΕΔ, από τη δεκαετία του '50 έως και πριν από λίγα χρόνια. Η λειτουργία της φαίνεται πως είχε σαφώς θετικά αποτελέσματα, αν κρίνει κανείς από τα ποσοστά απορρόφησης των αποφοίτων της από την αγορά εργασίας, τα οποία ήταν πολύ υψηλότερα από εκείνα των αποφοίτων της αποκλειστικά σχολικής επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΤΕΛ/ΤΕΣ, ΤΕΕ, ΕΠΑΛ). Αντί όμως να γίνουν συνεχείς κι επίμονες προσπάθειες βελτίωσής της, επήλθε δυστυχώς η σταδιακή αποδυνάμωσή της. Ο ίδιος ο όρος «Μαθητεία» χρησιμοποιείται σήμερα μάλλον αδόκιμα – αν κρίνει κανείς από τα ευρωπαϊκά δεδομένα – για ένα επιπρόσθετο «έτος Μαθητείας», το οποίο προσομοιάζει σε ένα είδος πρακτικής άσκησης, λίγο-πολύ ξεκομμένης από την προηγούμενη θεωρητική ΕΕΚ. Επιπλέον, οι ΣΕΚ (Σχορές Επαγγελματικής Κατάρτισης) οδηγούν, ως μονόδρομος, μόνο στην αγορά εργασίας, χωρίς να παρέχουν πρόσβαση σε κάποια ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα. Έτσι, αγνοούνται οι επικρατούσες στην ΕΕ τάσεις, που αποσκοπούν σε μια ουσιαστική ισοτιμία γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης ή τουλάχιστον σε μια γενναία αύξηση της οριζόντιας δι-απερατότητας μεταξύ των δύο.

Σκοπός της πρότασης δεν είναι η τυφλή αντιγραφή κάποιου από τα ξένα μοντέλα, αλλά η αξιοποίηση ορισμένων θεμελιωδών αρχών που τα διέπουν, μετά από κατάλληλη προσαρμογή στην ελληνική πραγματικότητα. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να αναμένει κανείς

θεαματικά αποτελέσματα μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα λίγων ετών ούτε καν κι από μια καλοδουλεμένη, γνήσια «ελληνική» πρόταση, διότι κάτι τέτοιο προϋποθέτει όχι μόνον ριζική αλλαγή νοοτροπίας και συμπεριφορών στον ιδιωτικό και στο δημόσιο τομέα, αλλά και μια μεταξύ τους συνεργασία, πολύ αποδοτικότερη απ' ότι στο παρελθόν.

Ένα πιθανό σχήμα της «νέας» Μαθητείας

Για να δημιουργηθεί ένα πράγματι «νέο» (για τα ελληνικά δεδομένα) σχήμα Μαθητείας θα πρέπει πρώτα απ' όλα να υπάρξει ξεκάθαρη πολιτική βούληση, η οποία θα προσβλέπει στην εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών περί Μαθητείας (αλλά και ΜΒΕ γενικότερα). Ένα **δομικό σχήμα** της «νέας» Μαθητείας θα μπορούσε περιφραστικά να έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

Κοινωνικοί Εταίροι

- Ενεργή, συμβουλευτική και αποφασιστική συμμετοχή σε όλα ανεξαιρέτως τα διοικητικά/ τεχνικά επίπεδα και τα στάδια/ τις φάσεις της Μαθητείας.
- Συμβουλευτικός ρόλος σε παιδαγωγικά ζητήματα (διαμόρφωση των σπουδών στις επαγγελματικές σχολές), στο Υπουργείο Παιδείας και τον ΟΑΕΔ.
- Συν-αποφασιστικός ρόλος σε αποφάσεις σχετικές με την αναμόρφωση υφιστάμενων και τη διαμόρφωση νέων επαγγελμάτων/ ειδικεύσεων, τον καθορισμό των σχετικών προτύπων (standards) και τη σύνταξη των προγραμμάτων Μαθητείας.
- Αποφασιστικός ρόλος στην καθιέρωση κριτηρίων και τη διαπίστευση ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων, οι οποίοι θα αναλάβουν την πιστοποίηση επιχειρήσεων, που πληρούν τις προϋποθέσεις

παροχής Μαθητείας.

- Αποφασιστικός ρόλος στην καθιέρωση κριτηρίων και τη διαπίστευση ιδιωτικών ή δημόσιων φορέων, που θα αναλάβουν την πιστοποίηση εκπαιδευτών στις επιχειρήσεις.
- Αποφασιστικός ρόλος στη σύνθεση των εξεταστικών επιτροπών, το είδος και περιεχόμενο των εξετάσεων, καθώς και στη διεξαγωγή των τελευταίων.
- Αποφασιστικός ρόλος στη διαχείριση (κυρίως δε στον έλεγχο των εισροών και των χρηματοδοτήσεων) των πόρων του ΛΑΕΚ, προκειμένου αυτοί να διατίθενται στη μεγάλη πλειονότητά τους στην ΕΕΚ και τη Μαθητεία ειδικότερα.

ΟΑΕΔ

- Απολογισμός της Μαθητείας στις τελευταίες δεκαετίες και συναγωγή συμπερασμάτων (με βάση τα δυνατά και αδύνατα σημεία της) για τη νέα αρχή.
- Αποφασιστική συμμετοχή στην επανασύσταση των επαγγελματικών σχολών και την εξασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας τους, ειδικά δε: α) τη σύνταξη των προγραμμάτων εκπαίδευσης σε πλήρη συνάφεια με την επιχειρηματική κατάρτιση, β) τη διασφάλιση ποιότητας (μέσω εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης), γ) την πιστοποίηση των εκπαιδευτών και δ) τη διεξαγωγή των εξετάσεων.
- Διασύνδεση, με επιστημονικά κριτήρια, της τεχνογνωσίας και των εξελίξεων (σε καθημερινή βάση) από την αγορά εργασίας με το περιεχόμενο της Μαθητείας, συμπεριλαμβανομένων και των αναγκών προσαρμογών της τελευταίας. Στενή συνεργασία με την ΕΛΣΤΑΤ και το Υπουργείο Παιδείας.
- Αυστηρή εποπτεία (μαζί με τους κοινωνικούς εταίρους) του ΛΑΕΚ.

Υπουργείο Παιδείας

- Συνολική εποπτεία των θεωρητικών στοιχείων της ΕΕΚ γενικότερα και της Μαθητείας ειδικότερα, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνάφεια και η συμβατότητά της με το συνολικό εκπαιδευτικό σύστημα.
- Διερεύνηση και καθιέρωση δυνατοτήτων οριζόντιας και κάθετης κινητικότητας των σπουδαστών της Μαθητείας, κυρίως μετά την αποπεράτωσή της.

- Αποφασιστική συμβολή στη διάρθρωση του περιεχομένου (και) της Μαθητείας, με γνώμονα τα μαθησιακά αποτελέσματα και με την κατάτμησή της (στα πλαίσια του εφικτού) σε «σπονδύλους» και «ψηφίδες», έτσι ώστε να καταστεί δυνατή η επιμέρους πιστοποίηση, αναγνώριση και συσσώρευσή τους.
- Συν-αποφασιστική συμμετοχή στην αναθεώρηση υφισταμένων και στην καθιέρωση νέων επαγγελματιών.
- Συμβολή (μέσω του ΙΕΠ) στην επίλυση προβλημάτων παιδαγωγικής υφής που απασχολούν τη Μαθητεία.

Υπουργείο Εργασίας

- Διατύπωση στρατηγικών στόχων και σχεδιασμός διαχείρισης (με συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων), που αφορούν άμεσα ή έμμεσα γενικότερα ζητήματα ΕΕΚ και ειδικότερα αυτά της Μαθητείας.
- Συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας για ανταλλαγή και αξιοποίηση συναφών εμπειριών στην ΕΕΚ και αποφυγή σχετικών αλληλοεπικαλύψεων.
- Καθορισμός και τήρηση κριτηρίων και διαδικασιών αξιολόγησης δράσεων, προκειμένου αυτές να συγχρηματοδοτηθούν από το ΕΚΤ και άλλες πηγές.

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΘΗΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι πολιτικές για τη ΜΒΕ στην ΕΕΚ διαμορφώνονται σε διάφορα επίπεδα. Τα κράτη μέλη επηρεάζονται από τις πολιτικές κατευθύνσεις και ιδέες που παρέχονται από την ευρωπαϊκή πολιτική, αλλά και την εθελοντική συνεργασία στον τομέα αυτό. Ωστόσο, οι κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. αποτελούν ένα μόνο μέρος των παραγόντων που διαμορφώνουν τις πολιτικές των κρατών-μελών. Άλλοι σημαντικοί παράγοντες των πολιτικών αυτών είναι οι εθνικές/περιφερειακές κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως για παράδειγμα οι εθνικές νομοθεσίες για την ΕΕΚ και την αναγνώριση της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης.

Τα επίπεδα πολιτικής

A. Ευρωπαϊκό Επίπεδο

Το «Ανακοινωθέν της Μπριζ», το ανανεωμένο ευρωπαϊκό θεματολόγιο για την εκπαίδευση των ενηλίκων και τα προσφάτως εγκριθέντα συμπεράσματα της Ρίγα, τα οποία καθορίζουν τους μεσοπρόθεσμους στόχους της για τον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά την περίοδο 2015-20, αποτελούν τις κύριες αναφορές σχετικά με την ΜΒΕ στην ΕΕΚ όσον αφορά την ευρωπαϊκή πολιτική. Αυτές οι σημαντικές πηγές συγκλίνουν στα ακόλουθα:

- Η ΜΒΕ για ενηλίκους θα πρέπει να προωθηθεί σε όλες της τις μορφές
- Η λειτουργία και εφαρμογή της ΜΒΕ στην ΕΕΚ πρέπει να διενεργείται σε συνδυασμό με άλλες μορφές κατάρτισης ενηλίκων
- Ο παραπάνω συνδυασμός θα πρέπει να στοχεύει στην επίτευξη δύο στόχων:
 - ο την απόκτηση τόσο εξειδικευμένων, όσο

και βασικών δεξιοτήτων

- ο την αύξηση της ευελιξίας της παροχής μάθησης κατά τρόπο που να ικανοποιεί τις διαφορετικές ανάγκες των σπουδαστών. Η ευελιξία της μάθησης πρέπει να έχει στόχο να στηρίξει την ένταξη των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης και των ευπαθών ομάδων.

Μείζονες τρόποι για τη μετάδοση αυτών των μηνυμάτων στις εθνικές πολιτικές είναι η παροχή χρηματοδότησης, η παροχή συμβουλών και έμπνευσης σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να διεξαχθεί αποτελεσματική εκπαίδευση και η προώθηση της εθελοντικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών, καθώς και των κοινωνικών εταίρων.

Η Ε.Ε. μπορεί να επηρεάσει την ποσότητα ΜΒΕ που απαιτείται/ παρέχεται μέσω της εξασφάλισης ότι οι χρηματοδοτικοί της μηχανισμοί υποστηρίζουν τη χρήση ΜΒΕ. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι το κύριο εργαλείο χρηματοδότησης: Η απαίτηση ύπαρξης στοιχείων ΜΒΕ ως προϋπόθεση για την πρόσβαση σε πόρους της ΕΕ έχει αποδειχθεί ισχυρό μέσο για την προώθηση αυτής της μορφής μάθησης.

Περαιτέρω, η Ε.Ε. διεξάγει έρευνα σχετικά με τα συναφή θέματα, καλλιεργεί την ανταλλαγή τεχνολογίας και παρέχει πληροφορίες και καλές πρακτικές σχετικά με τα πλεονεκτήματα των μεθόδων ΜΒΕ.

B. Εθνικές και Περιφερειακές Αρχές

Οι Εθνικές/ Περιφερειακές αρχές μπορούν να διασφαλίσουν την προώθηση της ΜΒΕ μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης. Μπορούν επίσης να ρυθμίζουν τους παρόχους και/ ή ορισμένες γενι-

κές πτυχές της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Με τον τρόπο αυτό, είναι σε θέση να επηρεάσουν το μερίδιο της ΜΒΕ στην ΕΕΚ, για παράδειγμα, μέσω της ρητής απαίτησης για ΜΒΕ, αλλά και περισσότερο έμμεσα, απαιτώντας η κατάρτιση να πραγματοποιείται σε (πιστοποιημένες για αυτό το σκοπό) εγκαταστάσεις επιχειρήσεων.

Γ. Κοινωνικοί Εταίροι

Οι κανονιστικές ρυθμίσεις που εκδίδουν επαγγελματικοί φορείς και η πίεση που ασκείται από κλαδικές οργανώσεις, κοινωνικούς εταίρους και άλλους σημαντικούς παράγοντες, μπορούν επίσης να επηρεάσουν την εισαγωγή πολιτικών για ΜΒΕ. Ανάλογα με τον τομέα, ειδικές απαιτήσεις για ικανότητες που πρέπει να εξασφαλίζονται μεταξύ των εργαζομένων (όπως οι κανονισμοί ασφάλειας) απαιτούν εκπαίδευση και κατάρτιση σε τακτική βάση για τη διατήρηση άδειας άσκησης επαγγέλ-

ματος. Ωστόσο, συχνά δεν προσδιορίζεται με ποιο τρόπο αυτές οι γνώσεις πρέπει να λαμβάνονται (με ΜΒΕ ή με άλλο τρόπο). Όπου υπάρχουν προδιαγραφές, είναι συνήθως με τη μορφή απαιτήσεων για ένα πιστοποιητικό που μπορεί να αποκτηθεί μόνο μέσω κατάρτισης από αναγνωρισμένους φορείς παροχής κατάρτισης. Η επιλογή της μεθόδου για την κατάρτιση συχνά επαφίεται στην κρίση των παρόχων, οι οποίοι (ωστόσο) πρέπει να συμμορφώνονται με ορισμένους κανονισμούς για να διαπιστευθούν και οι οποίοι συνήθως προσαρμόζουν την κατάρτιση στις ανάγκες των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις ανταγωνιστικών αγορών. Επιπλέον, τα ενδιαφερόμενα μέρη (όπως οι συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών) μπορούν να ενισχύσουν τη ΜΒΕ μέσω άλλων πρωτοβουλιών, όπως π.χ. δραστηριότητες προώθησης.

Ταξινόμηση των Εθνικών Πολιτικών

Διακρίνονται τρεις κύριες κατευθύνσεις πολιτικής για ΕΕΚ που στηρίζεται στην ΜΒΕ.

- Ευνοϊκές (ικανοποίηση 4 έως και 5 κριτηρίων)
- Οριακά επιτρεπούσες (ικανοποίηση 2 έως και 3 κριτηρίων)
- Αδιάφορες (ικανοποίηση 1 ή κανενός κριτηρίου)

Η διάκριση γίνεται με βάση τα ακόλουθα πέντε κριτήρια ταξινόμησης των πολιτικών:

1. Η ΜΒΕ αναγνωρίζεται ως μια κανονική, συνήθης και αποδεκτή μέθοδος ΕΕΚ
2. Ύπαρξη συγκεκριμένων προγραμμάτων ΜΒΕ σε εθνικό, περιφερειακό ή τομιακό επίπεδο

3. Η χρηματοδότηση δράσεων με στοιχεία MBE είναι εφικτή
4. Τα αποτελέσματα των άτυπων μαθησιακών δράσεων αναγνωρίζονται
5. Τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν συμφέρον και εστιάζουν σε MBE

Οι «ευνοϊκές πολιτικές» αναγνωρίζουν την MBE ως κανονική, κοινή και αποδεκτή μέθοδο για την ΕΕΚ και ευνοούν ειδικά προγράμματα MBE. Επίσης, χρηματοδοτούν δράσεις κατάρτισης και μάθησης που περιέχουν στοιχεία MBE. Ταυτόχρονα, αναγνωρίζουν τη μάθηση και τη γνώση, τις δεξιότητες και τις ικανότητες που αποκτήθηκαν κατά μη τυπικό και άτυπο τρόπο μέσω της εργασίας. Οι πολιτικές αυτές χαρακτηρίζονται επίσης από ένα πλαίσιο εντός του οποίου τα ενδιαφερόμενα μέρη (όπως οι συνδικαλιστικές οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών) ενδιαφέρονται και επικεντρώνονται στην MBE, την προωθούν, τη διευκολύνουν και την υποστηρίζουν. Αναλυτικότερα:

Κριτήριο 1: Η MBE αναγνωρίζεται ως μια κανονική, συνήθης και αποδεκτή μέθοδος ΕΕΚ

Οι εθνικές πολιτικές για την ΕΕΚ αναφέρουν ρητά τη MBE ως μέθοδο για την παροχή ΕΕΚ. Για παράδειγμα, αναφέρουν ρητά ότι η εκπαίδευση πραγματοποιείται (τουλάχιστον εν μέρει) σε εγκαταστάσεις επιχειρήσεων ή σε προσομοιωμένο περιβάλλον εργασίας, μέσω MBE. Μπορεί, επίσης, να αναφέρεται ότι δραστηριότητες κατάρτισης και μάθησης πρέπει να διεξάγονται (εν μέρει) μέσω πραγματικών εργασιών.

Κριτήριο 2: Ύπαρξη συγκεκριμένων προγραμμάτων MBE σε εθνικό, περιφερειακό ή τομεακό επίπεδο

Αφορά στη διαθεσιμότητα εθνικών, περιφερειακών ή τομεακών προγραμμάτων που απαιτούν συγκεκριμένα τη χρήση στοιχείων MBE ως μέρος των μεθόδων κατάρτισης. Τα εν λόγω προγράμματα αυξάνουν τη χρήση, τη γνώση και την ευαισθητοποίηση για τη MBE και οδηγούν σε αύξηση της ζήτησης και προσφοράς MBE.

Κριτήριο 3: Η χρηματοδότηση δράσεων με στοιχεία MBE είναι εφικτή

Τα κύρια χρηματοδοτικά μέσα για την ΕΕΚ περιλαμβάνουν πρόνοιες για τη MBE ως μέθοδο που πρέπει να χρησιμοποιείται. Για παράδειγμα, αναφέρουν ρητά ότι η κατάρτιση που χρηματοδοτείται (ή τουλάχιστον ένα μέρος της) πρέπει να είναι πρακτικής μορφής και σε άμεση σχέση με την τρέχουσα επαγγελματική κατάσταση των εργαζομένων. Η αντίθετη περίπτωση είναι εκείνη κατά την οποία τα μέσα χρηματοδότησης κατευθύνονται μόνο σε γενική, «σχολικού τύπου», κατάρτιση που είναι δύσκολο να προσαρμοστεί στις ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων επιχειρήσεων ή εργαζομένων και δεν περιλαμβάνει MBE.

Κριτήριο 4: Τα αποτελέσματα των άτυπων μαθησιακών δράσεων αναγνωρίζονται

Το Κριτήριο αυτό αναφέρεται σε περιπτώσεις γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αποκτώνται

μέσω της άτυπης μάθησης και μέσω μη τυπικής ΜΒΕ και που μπορούν να ελεγχθούν και να αναγνωριστούν και – ως εκ τούτου – αποτελούν τη βάση για περαιτέρω εκπαίδευση, αναβάθμιση των δεξιοτήτων, προώθηση και αλλαγή σταδιοδρομίας. Ένα εθνικό, περιφερειακό ή τομεακό σύστημα που προβλέπει μηχανισμούς για την αναγνώριση γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων που αποκτώνται μέσω ΜΒΕ, μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κινήτρων των εργαζομένων να συμμετέχουν σε αυτό το είδος μάθησης.

Κριτήριο 5: Τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν συμφέρον και εστιάζουν σε ΜΒΕ

Το Κριτήριο αυτό περιλαμβάνει παραδείγματα πρωτοβουλιών των ενδιαφερομένων μερών (όπως οι συνδικαλιστικές και εργοδοτικές οργανώσεις) που προωθούν, διευκολύνουν και υποστηρίζουν τη ΜΒΕ στο πλαίσιο της ΕΕΚ. Οι πρωτοβουλίες των ενδιαφερομένων μπορεί όχι μόνο να προωθούν άμεσα τη ΜΒΕ, αλλά μπορεί και να ενθαρρύνουν πολιτικές που παρέχουν ένα καλό πλαίσιο για τη ΜΒΕ.

Εφαρμογή σε χώρες και παραδείγματα

Τα κριτήρια 1 έως 5 εφαρμόστηκαν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την ακόλουθη κατανομή:

- Το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιταλία θεωρήθηκαν παραδείγματα «ευνοϊκής» πολιτικής, διότι και τα πέντε κριτήρια ικανοποιήθηκαν.
- Η Γαλλία διαπιστώθηκε ότι ανήκει στην κατηγορία των «οριακά επιτρεπουσών», καθώς δύο κριτήρια δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς.

Η Βουλγαρία χαρακτηρίστηκε ως «αδιάφορη» δεδομένου ότι τέσσερα κριτήρια δεν πληρούνταν, μολονότι προγράμματα ΕΕΚ μπορούν να χρηματοδοτούνται μέσω δημοσίων/ευρωπαϊκών πόρων.

Δύο παραδείγματα «ευνοϊκών πολιτικών» για ΜΒΕ στην ΕΕΚ: Ηνωμένο Βασίλειο και Ιταλία

Στην Αγγλία παρέχεται μαθητεία σε ενήλικες μισθωτούς ως κεντρικό μέρος του επίσημου συστήματος ΕΕΚ. Υφίστανται συστήματα χρηματοδότησης για τα εν λόγω συστήματα μαθητείας. Γενικά, η αναγνώριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων στην Αγγλία διασφαλίζεται μέσω του πλαισίου επαγγελματικών προσόντων και αξιολόγησης. Υπάρχει μακροχρόνια υποστήριξη από πλευράς των ενδιαφερομένων στις μεθόδους ΜΒΕ στην ΕΕΚ.

Στο ιταλικό σύστημα ΕΕΚ, ένα είδος μαθητείας (apprendistato professionalizzante) που αποτελεί ένα σύστημα μάθησης με βάση την εργασία, είναι διαθέσιμο σε νεαρούς ενήλικες (ηλικίας 18 έως 29 ετών), τουλάχιστον υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Περαιτέρω, ο νόμος του 2012 για τη δικτύωση καθόρισε μια νέα στρατηγική προσέγγιση της ΕΕΚ. Αναγνωρίζει ότι η μάθηση μπορεί να είναι τυπική, μη τυπική και άτυπη και αναγνωρίζει τον χώρο εργασίας ως χώρο μάθησης, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη βάση για την ανάπτυξη της ΜΒΕ στην ΕΕΚ.

Η χρηματοδότηση δραστηριοτήτων ΜΒΕ εξασφα-

λίζεται από κοινά διεπαγγελματικά ταμεία (JIPFS), τα οποία αποτελούν διμερείς οργανισμούς που διαχειρίζονται από κοινού από τις οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών. Τα JIPFS αποσκοπούν αποκλειστικά στη χρηματοδότηση δραστηριοτήτων κατάρτισης για τα μέλη τους. Υπάρχει ένα σύστημα αναγνώρισης σε ορισμένες Περιφέρειες και βρίσκεται στο στάδιο της επέκτασης. Ένα παράδειγμα για την υποστήριξη των ενδιαφερόμενων μερών ήταν η πρωτοβουλία που ανέλαβε το 2008 ο μεγαλύτερος οργανισμός JIPFS (fondiimpresa), με σκοπό να δοθεί προτεραιότητα στην κατάρτιση κατά την απασχόληση και σε άλλες εναλλακτικές μεθόδους κατάρτισης (όπως η ενεργός μάθηση, η καθοδήγηση το mentoring κλπ.). Το 2010, η κυβέρνηση, οι περιφέρειες και οι κοινωνικοί εταίροι συμφώνησαν σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση (Linee guida per la formazione) και δεσμεύθηκαν να προάγουν MBE για ενήλικες.

Παράδειγμα «οριακά επιτρεπουσών» πολιτικών για MBE στην ΕΕΚ: Γαλλία

Η Γαλλία δεν έχει συγκεκριμένο, σαφές και αναγνωρίσιμο πλαίσιο προσέγγισης για την MBE στο σύστημα ΕΕΚ που διαθέτει. Απουσιάζει μια σαφής αναγνώριση της MBE ως κανονική, συνήθης και αποδεκτή μέθοδος παροχής ΕΕΚ και δεν διατίθενται ειδικά προγράμματα ΕΕΚ που να απαιτούν τη χρήση μεθόδων MBE. Τα κριτήρια 1 και 2, επομένως, δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς. Η ΕΕΚ μπορεί, ωστόσο, να χρηματοδοτείται από κονδύλια κατάρτισης (organismes paritaires collecteurs agréés – orcas).

Για να είναι ένα πρόγραμμα κατάρτισης επιλέξι-

μο για κεφάλαια orcas, ένα μέρος του πρέπει να περιέχει στοιχεία MBE. Όσον αφορά την αναγνώριση, η Γαλλία διαθέτει ένα σύστημα για την επικύρωση της αποκτηθείσας πείρας (validation des acquis de l'expérience ή VAE). Ένας υποψήφιος μπορεί να λάβει πανεπιστημιακό πτυχίο, δίπλωμα ή πιστοποιητικό επαγγελματικής επάρκειας που να βασίζεται, εν μέρει ή πλήρως, στην προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία και εκπαίδευση. Η συμμετοχή των Κοινωνικών Εταίρων στο εν λόγω σύστημα αναγνώρισης καταδεικνύει την υποστήριξη που παρέχουν στην προώθηση της χρήσης μεθόδων MBE για την παροχή ΕΕΚ.

Οφέλη, ανάγκες και προκλήσεις της MBE στο πλαίσιο της ΕΕΚ: Απόψεις των Κοινωνικών Εταίρων

Η Μάθηση με Βάση την Εργασία, ιδίως στον τομέα της συνεχούς επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, θεωρείται ευέλικτο, αποδοτικό και αποτελεσματικό μέσο συνδυασμού της ανάπτυξης των δεξιοτήτων των εργαζομένων με την εργασία στην επιχείρηση. Συχνά, οι διαδικασίες μάθησης συνδέονται άμεσα με τα καθήκοντα και τις ώρες εργασίας. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η MBE θεωρείται χρήσιμη για τρεις λόγους:

- Είναι κατάλληλη για την υποδοχή νέου προσωπικού
- Ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις ως προς τις δεξιότητες των υφιστάμενων εργαζομένων
- Υποστηρίζει την εξέλιξη της σταδιοδρομίας.

Η MBE είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την υποδοχή του νεοπροσλαμβανόμενου προσωπικού, διασφαλίζοντας ότι οι νέοι εργαζόμενοι ενημερώνονται το ταχύτερο δυνατόν για τις διεργασίες, τις διαδικασίες και τα μηχανήματα στο χώρο εργασίας. Η MBE θεωρείται επωφελής όχι μόνο για τους νεοεισερχόμενους αλλά και για τους υφιστάμενους εργαζόμενους. Είναι εξαιρετικά σημαντική για τη διασφάλιση της προσαρμοστικότητας στην αλλαγή και χρησιμοποιείται για να προετοιμαστούν οι εργαζόμενοι για τις νέες απαιτήσεις όταν νέες διεργασίες, διαδικασίες και μηχανήματα εισάγονται στην επιχείρηση.

Σχετική μελέτη του CEDEFOP καταγράφει τα οφέλη, τις ανάγκες και τις προκλήσεις που έχει

η MBE για τους Κοινωνικούς Εταίρους. Ένα από τα οφέλη αφορά στη σχετικότητα των δεξιοτήτων που διδάσκονται μέσω της MBE. Έχει αποδειχθεί αποτελεσματική ως προς την κατάρτιση στις αρμοδιότητες που σχετίζονται άμεσα με την εκτέλεση των εργασιών σε συγκεκριμένο χώρο εργασίας. Οι επιχειρήσεις θεωρούν τον προσομοιωμένο χώρο εργασίας ως μια πολύ καλή μέθοδο για την παροχή κατάρτισης όσον αφορά πολλά και διαφορετικά τεχνικά συστήματα. Ο λόγος είναι ότι ο χρόνος που απαιτείται για την απόκτηση συγκεκριμένων δεξιοτήτων μειώνεται, καθώς οι εκπαιδευόμενοι είναι δυνατό να λαμβάνουν κατάρτιση με συστηματικό τρόπο, σε διάφορα συναφή τεχνικά συστήματα, ταυτόχρονα.

Από διδακτικής απόψεως, η MBE μπορεί να αντιμετωπίσει το χάσμα μεταξύ των δεξιοτήτων που αποκτώνται στο σύστημα τυπικής ΕΕΚ και των αναγκών των επιχειρήσεων. Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη ότι η μάθηση δεν υλοποιείται μεμονωμένα αλλά, αντιθέτως, εξαρτάται από την αλληλεπίδραση μεταξύ των υποκειμένων και του περιβάλλοντος, το πλαίσιο έχει μεγάλη σημασία. Επομένως, το γεγονός και μόνον ότι ο εργαζόμενος δεν είναι εντελώς αποκλεισμένος από το περιβάλλον εργασίας, καθιστά ευκολότερη τη γνωστική διαδικασία, η οποία συνδέει τις έννοιες με την πρακτική τους εφαρμογή. Για παράδειγμα, αν η δραστηριότητα κατάρτισης έχει ως στόχο να διδάξει στους εργαζόμενους μια νέα τεχνική, εκτός από την παροχή ενός ορισμένου θεωρητικού υποβάθρου, είναι απαραίτητο να φέρει τους καταρτιζόμενους στον τόπο εργασίας και να τους δείξει πώς εκτελείται η εργασία. Άλλες μορφές κατάρτισης, όπως οι δραστηριότητες σε αίθουσα διδασκαλίας, καθιστούν δυσκολότερη τη δημιουργία δεσμών με

το εργασιακό πλαίσιο. Μια πιθανή συνέπεια είναι ότι ακόμη και αν το περιεχόμενο των μαθημάτων είναι κατάλληλο και ερεθίζει το ενδιαφέρον του εργαζομένου, δεν είναι άμεσα μεταφράσιμο σε καθημερινές διαδικασίες.

Για τις περισσότερες επιχειρήσεις, είναι προφανές ότι στο βαθμό που οργανώνουν και χρηματοδοτούν δράσεις ΕΕΚ για τους υπαλλήλους τους, αυτές πρέπει να προσφέρουν μάθηση βασισμένη στην εργασία. Χωρίς αυτή την παράμετρο, δεν υπάρχει άμεσο όφελος για την επιχείρηση και επομένως, αυτή δεν έχει κανένα κίνητρο να επενδύσει σε πρωτοβουλίες αυτής της μορφής. Οι επιχειρήσεις επισημαίνουν ότι η ΜΒΕ ως μορφή εκπαίδευσης επιτρέπει μια αμεσότερη αξιολόγηση του αντίκτυπου της κατάρτισης στη λειτουργία της επιχείρησης, σε σύγκριση με άλλες μορφές κατάρτισης. Καθώς η ΜΒΕ αποσκοπεί στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σχετικών με την εργασία, οι εκπαιδευόμενοι μπορούν ευκολότερα να ασκήσουν τις πρόσφατα αποκτηθείσες γνώσεις στο χώρο εργασίας.

Ένα άλλο όφελος που αναφέρεται από τις επιχειρήσεις αφορά στο κόστος. Η αποδέσμευση των εργαζομένων από τα εργασιακά τους καθήκοντα δεν είναι αναγκαία, πράγμα που σημαίνει χαμηλότερο κόστος για τις επιχειρήσεις. Ένα παρόμοιο πλεονέκτημα είναι η εξοικονόμηση πόρων από τη δυνατότητα συνέχισης της παραγωγής, παράλληλα με την διεξαγωγή της κατάρτισης. Οι επιχειρήσεις είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν δυσκολίες κατά την οργάνωση της κατάρτισης, δεδομένου ότι δεν μπορεί να αντικαταστήσουν τους υπαλλήλους κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις η ΜΒΕ από μόνη της μπορεί να είναι μια λύση, αν διενεργείται κατά την εκτέλεση της εργασίας. Ωστόσο, οι απόψεις σχετικά με το κόστος φαίνεται να συγκρούονται. Ενώ ορισμένοι από τους ερωτηθέντες συνδέουν την ΜΒΕ στην ΕΕΚ με χαμηλό κόστος και κρίνουν ότι είναι επωφελής, άλλοι επισημαίνουν το υψηλό κόστος της ΜΒΕ στην ΕΕΚ – ιδίως σε περιβάλλον προσομοίωσης – και θεωρούν το γεγονός αυτό εμπόδιο.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 210 3237 325, 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης